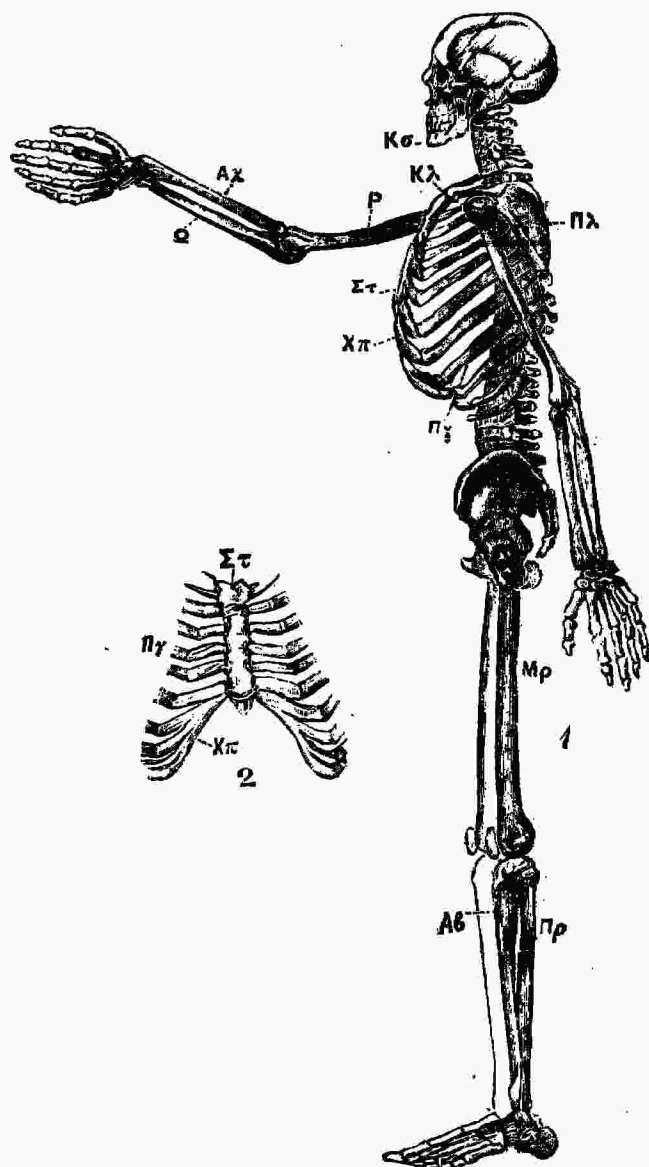

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

Αρ. 1. Σκέλεθρο

Κσ. Κάτου Σαγών	Ρ. Ρόπαλο	} Βρυχίονι
Στ. Στέρνο	Αχ. Ἀχτίδα	
Πγ. Παγίδι	Ω. Παράχτιδο	} Σκέλος
Χπ. Χόντροι τους	Μρ. Μερός	
Πλ. Πλάτη	Αδ. Ἀδλός	
Κλ. Κλείδα	Πρ. Περώνη	

Αρ. 2

Στέρνο με μέρος των Παγιδίων και με τους Χόντρος τους

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ἀπὸ ἀρκετὰ μακρινή μου διδαχτική πείρα πείσθηκα πὼς εἶναι ἀκατόρθωτο τὰ παιδιὰ νὰ διδαχτοῦνε σωστά και λογικά ἐξὸν ἡ διδαχτοῦνε σιτὴ γλῶσσα τους· ὁ συνηθισμένος τρόπος τοῦ νὰ διδάσκονται σὲ τεχνητὴ και δύσκολη γλῶσσα ἄλλοῦ δὲν καταντᾷ παρὰ σιτὸ ν' ἀφανίζει πολὺ ἢ λίγο τῶν παιδιῶν τὸ νοῦ, καθὼς και τὸ μνημονικό.

Τὴν ἀλήθεια ἀπτὴ δὲν τὴν κατάλαβα ἐγὼ πρώτῃ. Τὴν ἐνίωσαν και λαμπρὰ τὴν ἐξηγήσαν ἄλλοι προτύπερά μου, και μάλιστα ὁ βαδὺς γιατρός τῆς Πόλης, ὁ κ. Φωτιάδης. Εἶναι ὅμως πιδανὸ πὼς κανεῖς μας δὲ θὰν τὴν ἐνίωθε τόσο νωρίς, και λίγοι θὰ κατόρθωναν νὰν τὴν ἐφαρμόσουν, ἢ με τόσο σοφία και τόσο ἡρωϊσμό δὲ μᾶς εἶχε δείξει και θεωρητικά και πρακτικά τὸ σωστὸ γλωσσικὸ δρόμο ὁ κ. ΨΥΧΑΡΗΣ.

Τὸ βιβλιαράκι μου λοιπὸν ἀπτὸ, πού μ' ἀρ-

κετούς μου κόπους τὸ μετάφρασα γιὰ νὰ βοηθήσω κι' ἐγὼ λιγάκι τῶν παιδιῶν τὴ διδασκαλία με πρακτικὸ κι' ὠφέλιμο μάθημα ἐξηγημένο σιτὴ γλῶσσα τους, νομίζω χρέος μου — ὅπως εἶναι και χαρά μου — τοῦ κ. Ψυχάρη νὰν τὸ ἀφιερῶσω, τοῦ μεγάλου μας ὁλωνῶν δασκάλου και φωτοδότῃ.

Ἀπαράδεχτο μοῦ φαίνεται πὼς μιὰ μέρα δὲ θὰ καταλάβει ἡ Ἑλλάδα ὁλόκληρη τί τοῦ χρωστᾷ τοῦ κ. Ψυχάρη. Γιατὶ, νομίζω, τὴ γλύτωσε ἀπὸ διανοητικὸ μαρασμό, και λοιπὸν ἀπὸ ιστορικὸ θάνατο. Τὸ ἔθνος, σφαλισμένο μέσα σὲ πνιγερὸ μπουντροῦμι, ἀνάσαινε στεκάμενο και μολυσμένο ἀέρα, και τοῦ κ. Ψυχάρη τὸ ἔργο εἶναι πὼς τόλμησε νὰ σπάσει τῆς φυλακῆς τὴ δασκαλικὰ κλειδαριά, κι' ἐβγαλε ὅξω τὸ ἔθνος ν' ἀνασάνει τὸ ζωντανεφτικὸ και μυρισμένο ἀεράκι τῆς πράσινης ἐξοχῆς.

Δίβερπουλ, Σποριάς 1905

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Εἰσαγωγή

1. Ἰ. Σοῦτυχε ποτὲς σου ἀπάνου σὲ βουνὸ καμιά χειμωνιάτικη μέρα, ὅταν ἡ γῆ εἶναι σκληρὴ, τὰ νερὰ παγωμένα, κι' ὅλα γύρω κρύα κι' ἀτάραχα, σοῦτυχε ἀφίνοντας τὸ παιχιδί σου ἢ τὸ τρέξιμό σου νὰ σταθεῖς και νὰ ρωτήσεις μέσα σου ἀφτὰ τὰ διὸ ρωτήματα; « Γιατὶ εἶμαι τόσο ζεστός, ἐνὼ κάθε πρᾶμα » ὁλόγυρά μου — ἡ γῆ, τὰ δέντρα, τὰ νερὰ, ὁ ἀέρας — εἶναι τόσο κρύα; Πὼς γίνεται κι' ἐγὼ ὅλο » κινεῖμαι ἐδῶ κι' ἐκεῖ, τρέχω, περπατῶ, πηδάω, κι' » ὡς τόσο τίποτα ἄλλο δὲ βλέπω νὰ σαλίβει, ἐξὸν » ἴσως κανὰ διαβατάρικο πουλί πού γυρίζει τίποτα » σπυρὶ νὰ φάει; »

Ἀφτὰ τὰ διὸ ρωτήματα κανεῖς μας δὲ μπορεῖ κατὰ βάθος νὰν τ' ἀπαντήσῃ μέρος ὅμως μπορούμε, κι' ἡ ἐπιστήμη πού μᾶς βοηθάει νὰν τ' ἀπαντήσουμε λέγεται Ἐπιστήμη τοῦ Ἀθρώπινου Μηχανισμού.

2. Σαλίβεις ἀφτόθελα. Δὲν περιμένεις, σὰν τὰ κλαδιά και τὰ φύλλα, νὰ σὲ φυσήξῃ ἀνεμός, ἢ σὰν τὶς πέτρες, νὰ σὲ κουνήσῃ κάποιος. Ἐτσι και τὸ πουλί σαλίβει ἀφτόθελα, τὸ ἴδιο κι' ὁ σκύλος, τὸ ἴδιο και κάθε ζῶο, ὅσο εἶναι ζωντανό. Ἄν ἀπιθώσῃς καμιά πέτρα πουθενά, περιμένεις πὼς θὰν τὴν ξαναβρεῖς καιρὸ κατόπι ἐκεῖ πού τὴν ἄρσις; κι' ἂν δὲν τὴ βρεῖς, λὲς κάποιος ἢ κάτι τὴν κούνησε. Μὰ ἂν ἀφρίσῃς κανὰ πουλί ἢ ποντίκι ἀπάνου στὰ χορτάρια, τὸ ξέρεις πὼς θὰ φύγῃ πρὶ γυρίσῃς τὴ ράχη σου.

Ὅλα τὰ ζῶα σαλίβουν ἀφτόθελα, ὅμως ἂν εἶναι ζωντανά. Ἀς ποῦμε πὼς βρῆκες κανὰ οἶδ· σιτὸ δρόμο· τὸ πρώτο πρᾶμα πού θὰ κανεῖς εἶναι νὰν τὸ κουνήσῃς με τὸ ραβδί. Ἄ σαλίβει, ἔτσι μοναχὰ καθὼς τὸ σπρώχνεις κι' ὡς ἐκεῖ πού τὸ σπρώχνεις, ἀπαρχλαχτα σὰν κανὰ κομάτι σκοινί, τότες λὲς εἶναι ψόφιο. Μὰ ἂν καθὼς τὸ ἀγγίξῃς σαλίβει μονάχο του, ἂν ἀνοιγοκλείνει, κι' ἂν τέλος ἴσως ξεγλυστρᾷ, τότες ξέρεις πὼς εἶναι ζωντανό. Κάθε ζῶο ζωντανό, ἀπὸ τὸν ἄθροπο ὡς κατὸν σιτὸ πιὸ πιὸ μικροῦτσικο πλάσμα πού κολυμπᾷ μέσα σὲ νερόλακκο και μοναχὰ με μικροσκοπὶ φαίνεται, σαλίβει ἀφτόθελα. Ἄν τὸ ἀφρίσῃς ἡσυχο, σαλίβει σταματᾷ, σταματᾷ σαλίβει· ἂν τὸ ἀγγίξῃς, ἐφτὺς φέβγει τρέχοντας, πετῶντας, γλυστρώντας, ἀρκοῦδίζοντας, κολυμπώντας.

Κάτι τέτιο καμιά φορὰ τυχάνει και με τ' ἀψυχα. Ἰσχύιασε προσεχτικά ἓνα λιθάρι σὲ καμιά κορφή, και με τὸ παραμικρὸ ἄγγιγμα θὰ κατρακυλήσῃ ὡς κατὸν· μιὰ ὅμως και φτάσει κατὸν, θὰ σταθεῖ, κι' ἂ θέλεις νὰ ξαναδῇς τὸ κατρακύλημα, πρέπει νὰν τὸ ξανανεβάσῃς τὸ λιθάρι σιτὴν κορφή. Ξέρεις βέβαια και τὸν ψεφτοπόντικα πού παίζουν τὰ παιδιὰ, και πού μόλις τὸν ἀγγίξῃς σ' ἓνα ἐπίτηδες σημάδι, παίρνει δρόμο, λὲς ἀφτόθελα σὰ ζωντανός· γλήγορα ὅμως σταματᾷ, κι' ὅσο θέλεις ἄγγιξέ τον, πιά δὲν κουνᾷ ἐξὸν ἂν τὸν ξανακουρντίσῃς. Τὰ ζωντανὰ κινεῖνται ξανὰ και ξανὰ, ὅμως χωρὶς νὰ θέλουν κουρντισμα, γιατί ἀδιάκοπα κουρντίζονται μοναχὰ τους, σὰ μηχανισμοὶ πολὺπλοκοι κι' ἀφτοκούρντιστοι, ὅπως θὰ καταντήσῃ νὰ παραβάλουμε τὰ κορμιά μας, καθὼς και τῶν ἄλλων ζῶων, ὅταν προχωρήσουμε με τὴ σπουδὴ μας.

3. Εἶσαι ζεστός, καλόβολα ζεστός, ἄς κανεῖ ὅσο θέλει κρύο, ἂν ἐτρεξῇς στὰ νερὰ· εἶσαι πολὺ ζεστός, ἂν εἶσαι καλοτυλιγμένος με ζεστὰ παπλώματα, πού, καθὼς λένε, δὲν ἀφίνουν νὰ μπῇ τὸ κρύο, μὰ ἀληθινὰ δὲν ἀφίνουν τὴ ζέστα νὰ βγεῖ. Τὸ στρώμα, σὰν πλάγιασῃς τὸ βράδυ, ἴσως εἶταν κρύο· ὅμως βρισκεται ζεστὸ τὸ πρωῒ, ὅταν τὸ ἀφίνεις. Γιατὶ τὸ κορμί σου εἶναι σὰ φωτιά πού ζεσταίνεται, κι' ἀφτὸ κι' ὅτι ἄλλο εἶναι κοντὰ του.

Και τὸ πουλί εἶναι ζεστὸ κι' ἐκεῖνο σὰν κι' ἐσένα,

τὸ ἴδιο κι' ὁ σκύλος καὶ τὸ ἄλογο καὶ κάθε τετράποδο πού ξέρεις. Ὅμως μερικά ζῶα, σὰ σερπεντά, βαθράκια, ψάρια, σαλιάνγκοι, έντομα, καὶ τὰ τέτια, δὲ φαίνονται ζεστά ὅταν τ' ἀγγίξεις ἀληθινὰ ὅμως εἶναι πάντα λίγο ζεστά, καὶ μάλιστα κάποτε ζεσταίνονται πάρα πολύ. Ἄ βάλεις θερμομετρο μέσα σὲ γυφίλι τὸν καιρὸ πού οἱ μέλισσες δουλεύουν, θά σοῦ δείξει πὼς εἶναι ζεστὴς, παρὰ πολὺ μάλιστα. Ὅλα τὰ ζῶα εἶναι ζεστά—ἀλλὰ πολὺ, ἀλλὰ λίγο—ὅσο εἶναι ζωντανά, καὶ μερικά τους, σὰν τὰ πουλιά καὶ τὰ τετράποδα, εἶναι πολὺ ζεστά. Εἴπαμε ὅμως ὅσο εἶναι ζωντανά· γιατί σὰν φορήσουνε, γλήγορα κρυώνουν. Πές πὼς βρήκες κανένα πουλί στὰ χορτάρια ἀπέναντι ἀκίνητο, καὶ πὼς δὲ σαλεύει μήτε σὰν τὸ ἀγγίξεις· τότες γιὰ νὰ βεβαιωθείς ἂν εἶναι ψόφιο, τὸ ψάχνεις. Ἄν εἶναι δλότλα κρύο, λές ἔχει ὥρα πού ψόφησε· ἂν εἶναι ἀκόμα ζεστό, λές μόλις ψόφησε, ἴσως μάλιστα ἔχει ἀκόμα ζωὴ καὶ μπορεῖ νὰ ξαναζωντανίσει.

4. Εἶσαι ζεστός καὶ σαλέβεις ἀπτόθελα. Σαλέβεις γιατί εἶσαι ζεστός· εἶσαι ζεστός γιὰ νὰ σαλέβεις. Πὼς γίνεται τοῦτο; Συλλογίσου μιὰ στιγμή κάτι πού δὲν εἶναι ζῶο, μὰ πού εἶναι ζεστό καὶ σαλέβει, πού μοναχὰ σαλέβει σὰν εἶναι ζεστό, καὶ πού εἶναι ζεστό γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ σαλέβει, δηλαδή ἀτμομηχανή. Τί τὴν κάνει τὴ μηχανή καὶ σαλέβει; Τὴν κάνουν ἀναμένα κάρβουνα, πού ἡ ζέστα τους ἀλλάζει τὸ νερὸ σ' ἀχνὸ καὶ πού δουλεύει τὸ πιστόνι, ἐνῶ ζεσταίνεται ἀντάμα κι' ἐλόκληρη ἡ μηχανή. Γιὰ νὰ βγάλει ἡ μηχανή τόση δουλιὰ, γιὰ νὰ τρέξει τόσα μίλια, ξέρουμε πὼς τόσα κάρβουνα πρέπει νὰ κάψει· γιὰ νὰ δουλέψει ὁλοένα, πὼς πρέπει κι' ὁλοένα νὰν τὴ γιουμίζεις κάρβουνα, καὶ πὼς ὅσο δουλεύει εἶναι ζεστή· ὅμως πὼς σὰν κάψεις ὅλα τὰ κάρβουνα τῆς ἀποθήκης της, σταματᾷ καὶ κρυώνει σὰν ψόφιο ζῶο.

Καλὰ λοιπὸν, καὶ τὸ κορμί μας ἀπαράλλαχτα σὰν τὴν ἀτμομηχανή περπατᾷ κι' εἶναι ζεστό, γιατί ἔχει φωτιά μέσα του πού ἀδιάκοπα καίει. Ἡ φωτιά μας, σὰν τὸ φούρνο τῆς μηχανῆς, χρειάζεται καὶ ὅσο κι' ἀφτὴ ἄλλο ὕλικό, μὲ τὴ διαφορὰ πού τὸ ὕλικό τῆς δικῆς μας φωτιάς δὲν εἶναι κάρβουνα, παρὰ θροφή. Σὲ τρία πράγματα τὸ κορμί μας εἶναι ἀλλιώτικο ἀπὸ μηχανή. Πρῶτα ἡ φωτιά ἡ δική μας δὲ δουλεύει γιὰ ν' ἀλλάζει τὸ νερὸ σ' ἀχνὸ, παρὰ μ' ἄλλο σκοπὸ, καθὼς θά δοῦμε παρακάτω. Δεύτερο, ἡ φωτιά μας δὲν καίει κάρβουνα στεγνά, παρὰ νοτερὴ θροφή, καὶ τὸ κάψιμό της, ἂν καὶ ὀξιδωμός, γίνεται μέσα σὲ νερὸ δίχως ὀλόγες. Καὶ τρίτο, ἡ θροφή πού τρώμε δὲν καίγεται μέσα σὲ χωριστὸ μέρος τοῦ κορμιοῦ, σὰ σὲ φούρνο νὰ ποῦμε ἐπίτηδες γιὰ ἀφτὴ τὴ δουλειὰ, ὅπως τῆς μηχανῆς· ἡ θροφή γίνεται μέρος τοῦ κορμιοῦ μας, καὶ καίγεται ὅλο μας τὸ κορμί κοματάκι κοματάκι.

Βλέπεις λοιπὸν πὼς ἡ θροφή πού καίγεται—ἡ ὀξιδώνεται, καθὼς λένε—μέσα στὸ κορμί ἡ ὥς μέρος τοῦ κορμιοῦ, ἀφτὴ μὲς κάνει καὶ σαλέβουμε κι' ἀφτὴ μὲς ζεσταίνε. Δοκίμασε νὰ μὴ φᾶς κάμποσον καιρὸ, καὶ θ' ἀρχίσεις νάχεις ἀντριχίλες, νὰ κρυώνεις, νὰ λιγοθυμᾷς, νὰ μὴν ἔχεις δύναμη νὰ σαλέψεις. Ὅμως ἂν τρῶς ἀκετά καὶ τεριαστή θροφή, τότες βγάζεις καὶ καλὴ δουλιὰ ἀπὸ τὴ μηχανή σου, δηλαδή ἀπὸ τὸ κορμί σου· κι' ἂν τὸ κορμί σου τὸ δουλέψεις σωστά, τότες εἶσαι ζεστός καὶ τὴν πιὸ χειμωνιάτικη μέρα χωρὶς ἄλλη τεχνητὴ φωτιά.

5. Ἄν εἶναι ἔτσι, τότες πρέπει νὰ ὀξιδώσεις τὴ θροφή σου, καὶ γιὰ νὰν τὴν ὀξιδώσεις χρειάζεσαι ὀξυγόνο. Νά, κι' ἡ φωτιά τῆς μηχανῆς ὀξυνεῖ, ἂν ἔχει κάρβουνα δίχως ὅμως ἄερα. Τὸ ἴδιο κι' ἡ φωτιά ἡ δική σου. Ἄν κλειστείς σὲ κάμαρα φραγμένη, δηλαδή ὅπου νὰ μὴ μπαίνει ἀέρας, τότες τ' ὀξυγόνο της θά λιγοστεύει· ὁλοένα ἀπὸ τὴ στιγμή πού μπεις μέσα, γιατί θὰν τὸ καταλᾷς ὁ ἴδιος· τὸ ὀξιδωμὰ τοῦ κορμιοῦ σου γλήγορα θά χαλαρώσει, καὶ σὲ λίγο θά πεθάνεις μὲ τὸ νὰ σοῦ λείπει ὀξυγόνο. Ὅλη σου τὴ ζωὴ χρειάζεται καινούργιο ὀξυγόνο, κι' ὅλο πρέπει ν' ἀνασαινεῖς καθαρόνε ἀέρα γιὰ νὰ γίνεται μέσα στὸ κορμί σου ὀξιδωμός πού σὲ δυναμώνει καὶ σὲ ζεσταίνει.

Ἔτσι λοιπὸν, νὰ τὴν ὅλη ἡ ἱστορία μὲ λίγα λόγια. Εἶσαι ζεστός κι' ἔχεις κινητικὴ δύναμη, γιατί τὸ ὀξυγόνο πού ἀνασαινεῖς ὀξιδώνει τὴ θροφή πού τρῶς. Ἀφτὸ εἶναι ὅλο τὸ μυστικόν.

6. Ὅμως σὰν καίγεται κερί, ἀλλάζει σὲ καρ-

βουνικό ξυνό· σὰν καίγεται ξύλο ἢ κάρβουνο, ἔχουμε ἀκόμα καὶ στάχτη. Τὸ ἴδιο ἂν πρὶ φᾶς τὴ θροφή σου, τὴ στεγνώσεις κι' ἔπειτα τὴν ὀξιδώσεις ἢ κάψεις, θά καταντῇ στὰχτη, καρβουνικό ξυνό, νερό, κι' ἀκόμα μερικές ἄλλες οὐσίες πού θά ποῦμε κατόπι. Μὰ τὸ ἴδιο καταντᾷ μέσα στὸ κορμί σου ἀφτὸ ὀξιδωθεῖ. Καταντᾷ καρβουνικό ξυνό, νερό, κι' ἕνα εἶδος στάχτη—ὄχι· στάχτη καθαφτὸ, μὰ κάπια ὕλη πού πολὺ τῆς μιάζει.

Μὰ ἡ στάχτη κ.τ.λ. ἀπὸ τὸ ξύλο δὲν εἶναι πιὰ χρήσιμη γιὰ φωτιά. Τὸ ἴδιο μήτε ἡ ὕλη πού μένει μέσα στὸ κορμί· ὕστερα ἀπὸ τὸν ὀξιδωμὸ δὲν τοῦ εἶναι χρήσιμη τοῦ κορμιοῦ· δὲ μπορεῖ νὰ ξανακαίει καὶ νὰν τὸ ζεσταίνει. Τὸ κορμί λοιπὸν τὴν πετάει, ὅπως πετᾷ κι' ἐπὶ ἀπὸ τὸ καμίνι σου τὰ καμένα ἀπομεινάρια τῆς φωτιάς.

Καὶ τὸ καρβουνικό ξυνό καὶ τὸ νερὸ ἀδιάκοπα τὰ βγάζει τὸ κορμί ἀπὸ τὰ πλεονία (καὶ τὸ νερὸ τὸ βλέπεις ἢ φυσήσεις ἢ ἀνασαινεῖς ἀπέναντι σὲ καθρέφτη). Νερὸ βγάζει κι' ἀπὸ τὸ πετσί κι' ἀπὸ τὰ νεφρά. Τὴ στάχτη τὴ βγάζει ἀπὸ τὰ νεφρά κι' ἀπὸ τ' ἄντερα.

Καὶ τώρα ἀπὸ τὴν πρωτομάθητή μας ἐπιστήμη τοῦ Ἀθροπίνου Μηχανισμοῦ ἔχουμε νὰ μάθουμε πὼς γίνεται ὅλη ἀφτὴ ἡ δουλιὰ. Πὼς ἡ θροφή γίνεται μέρος τοῦ κορμιοῦ· πὼς ὀξιδώνεται· πὼς ὁ ὀξιδωμός σου δίνει ζέστα καὶ κινητικὴ δύναμη· πὼς τὸ καταρθώνεις νὰ σαλέβεις μὲ κάθε τρόπο, ὅταν ὅπως κι' ὅσο θέλεις· πὼς βγάζεις τ' ἀχρηστα ἀπομεινάρια τῆς θροφῆς.

Καὶ γιὰ νὰ μάθουμε ὅλα ἀφτὰ, πρέπει πρῶτα νὰ ξηγήσουμε τὴν κατασκευὴ τοῦ κορμιοῦ· τί μέρη ἔχει καὶ πὼς εἶναι βολεμένα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΑΥΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Μιὰ ἀπὸ τίς μαῦρες μέρες τῆς Μόσχας (9—19 τοῦ Δεκέβρη 1905) πού ἐργαζόμουν μαζί μὲνα φίλο μου γιὰ τρὸς σὲνα ἀπὸ τὰ πρόχειρα νοσοκομεία τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ κάτω ἀπὸ τίς σφαῖρες καὶ τίς μπόμπες τῶν κανονίωνε σηκώναμε τοὺς σκοτωμένους καὶ τοὺς λαβωμένους, εἴτανε σὲ κάποιο δρόμο κρεμασμένο σ' ἕνα παράθυρο τὸ κορμί ἐνὸς κοριτσιοῦ 8—10 χρονῶν. Καθὼς φαίνεται, εἶχε μείνει μονάχο στὸ σπίτι κι' ἔνοιξε τὸ παράθυρο νὰ ἰδεῖ τί γίνεται ὄξω στὸ δρόμο. Ἐνα στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα πού περνοῦσε ἀπὸ καίθε τὸ πῆρε—μέρα μεσημέρι—γιὰ ἐπαναστάτρια (!!) καὶ τὸ σκότωσε... Σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ τέτιες εἰκόνιτσες θέλω νὰ δείξω στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» τὴ φρίκη, τὰ θηριώδη πράγματα πού εἶδαν τὰ μάτια μας σὲ κείνες τίς μαῦρες μέρες, πού ἐγὼ ποτὲ, ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲ θὰν τίς ξεχάσω.

Μ. Α.

ΣΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

— Μὴν κλαῖς, Γιαννάκη μου, μὴν κλαῖς. Τώρα θάρθει ἡ Ἄννα καὶ θά σοῦ φέρεῖ τὸ γαλατάκι σου, καὶ θά βράσουμε τὴ σουπίτσα σου... Θέλεις γαλατάκι ζεστό, ζεστό καὶ μὲ ζάχαρη, μὲ πολλὴ ζάχαρη μέσα;... Μὴν κλαῖς, Γιαννάκη, μὴν κλαῖς...

— Θέλω τσοκολάτα.

— Μὴν κλαῖς· τώρα θά σοῦ φέρεῖ ἡ Ἄννα καὶ τσοκολάτα...

Εἶναι πιὰ μιὰ ἀλάκαιρη ὥρα πού κλαίει ὁ Γιαννάκης κι' ὅλο ζητάει τὴν τσοκολάτα κι' ἡ ἀδερφίτσα του ὅλο γυρεύει νὰ τὸν ἡσυχάσει καὶ τοῦ τάζει γάλα καὶ ζάχαρη καὶ τσοκολάτα.

Σπίτι δὲν εἶναι κανένας. Ὁ Νίκος ὁ ἀδερφός τους καὶ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας, μαθητὴς τοῦ γυμνασίου, βγήκε ἀπὸ τὸ πρῶτο. Ἐφαγε καὶ δὲ γύρισε. Ἡ μαμάκα εἶχε ἀνησυχήσει καὶ βγήκε καὶ κείνη νὰ τονε γυρίσει...

Ἡ δούλα πῆγε νὰ βρεῖ ψωμί καὶ γάλα καὶ χάθηκε κι' αὐτή.

Ὁ Γιαννάκης εἶταν καθισμένος στὸν καναπέ, κρατοῦσε μιὰ φημερίδα στὰ χερᾶκια του, τὴν κουρέλιαζε σιγά-σιγά κι' ὅλο ζητοῦσε τσοκολάτα...

Περνοῦσαν οἱ ὥρες καὶ κανεὶς δὲ φαινότανε. Πρῶτα-πρῶτα ἡ Μαρίκα δὲν ἔδωκε καμιά σημασία στὴ μακρινὴ ἀπουσία τῆς Ἄννας, γιατί ἤξερε πὼς ἂν τὴν ἔστειλαν πουθενά, πάντα ἔκανεν ἀλλάκαιρες ὥρες νὰ γυρίσει.

Μὰ ὅταν τὰ κλάματα τοῦ Γιαννάκη κατάντησαν ἀνυπόφερτα, κι' ἡ φημερίδα πιὰ κουρελιάστηκε ὅλως διόλου, ἡ Μαρίκα ζύγωσε στὸ παράθυρο, κοίταξε στὸ δρόμο κι' εἶπε:

— Μὰ πού χαθήκανε ὅλοι τους;

Ὅταν ἔκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Γιαννάκης βάλθηκε νὰ κλαίει ἀκόμα δυνατώτερα.

Ἡ Μαρίκα ἄνοιξε τὸ παράθυρο καὶ κοίταξε στὸ δρόμο. Εἶταν ἄδειος· δὲ φαινότανε ψυχὴ. Καὶ τί ἡσυχία! Μόνο κάπου-κάπου μερικοὶ ἀντίλαλοι ξεροί, γλήγοροι, ἀκολουθώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο σὰ σφυριές ἀπέναντι σὲ καρφί. Ἐπειτα καινούρια σιωπή. Ἐπειτα μακριά, μακριά—μποῦμ, μποῦμ, μποῦμ... Πού ξεσκονίζουν αὐτὰ τὰ ταπέτα; Ὅθ εἶναι πολὺ μακριά, καὶ θά εἶναι πολὺ μεγάλα ταπέτα, ἀφτὸ ἀκούγονται ἴσαμ' ἰδῶ, πού τὰ χτυποῦν... Καὶ πάλι ἕνα τὰ-τὰ-τὰ-τὰ, σὰ νάναί κανένα αὐτοκίνητο πού περνάει! Τί νάναί ἀραγες αὐτοὶ οἱ κρότοι;

*

— Εἶδες, βρε Πέτρο, εἶδες;

— Δὲ βαριέσαι· δὲν εἶναι κανένας μέσα. Τί νὰ ξεδεύουμε τὰ βόλια καὶ τὸ μπαρούτι μας; Ἄν εἶταν κανένας μέσα θά τὸν ἔβλεπα. Μισὴ ὥρα στέκουμαι καὶ φυλάω δῶ, μὰ κανεὶς δὲ φάνηκε.

— Πάντα ἔσουνα βλάκας καὶ ζευζέκης. Ἀνίως καὶ ὅς κχαὶ ἀπὸ κείνο τὸ παράθυρο θά δῶ τὰ μούτρα σου. Φύλαγε καλὰ, μ' ἀνοιχτὰ τὰ δυὸ τὰ μάτια σου.

— Μὰ τί νὰ φυλάω, ἀφτὸ δὲν εἶναι κανένας μέσα;

— Νά· δὲ σοῦ τόπα; εἶδες;

— Τί νὰ δῶ; ἕνα παιδάκι ἄνοιξε τὸ παράθυρο καὶ τὸκλεισε πάλι. Τί νὰ κοιτάξω;

— Ἄσε τίς κουβέντες καὶ κάμε τί σοῦ προ-στάζω.

— Ἀκούω, κύριε ὑπολοχαγέ.

— Βρε Ἀλέκο, Γιάννη, σταθῆτε δῶ καὶ φυλάξτε κείνο τὸ παράθυρο. Ἄ φανεῖ κανένα μούτρο ἢ κεφάλι... τραβήξτε.

Οἱ τρεῖς στρατιῶτες στάθηκαν πίσω ἀπ' τὸν τοῖχο καὶ μὲ τὰ τουφέκια τους ἔτοιμα· κάρφωσαν τὰ μάτια τους πάνου στὸ παράθυρο, στὸ δεύτερο πάτωμα τοῦ ἄσπρου σπιτιοῦ, πού εἶταν ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ δρόμου.

Τὸ παράθυρο ἄνοιξε, πάλι ξανακλείστηκε χωρὶς νὰ φανεῖ τίποτα. Πέρασαν κάμποσες στιγμὲς, ἄνοιξε πάλι καὶ πάλι κλείστηκε...

— Μωρὲ ἀλήθεια, κάτι τρέχει καὶ μέσα. Μὴν πετάξουν ἀπὸ κεῖ καμιά μπόμπα οἱ ἄθλιοι φοιτητάδες; σιγόλεγαν οἱ στρατιῶτες... Τὰ τουφέκια σας παιδιά.

Τὸ παράθυρο ἄνοιξε πάλι. Φάνηκεν ἕνα χερᾶκι καὶ κάτι χαρτάκια, κοματάκια φημερίδας, πεταχτήκανε στὸ δρόμο. Οἱ στρατιῶτες τραβήχτηκαν πρῶτα, ἔπειτα σήκωσαν κι' οἱ τρεῖς τὰ τουφέκια στὸν ὦμο καὶ σημάδεψαν.

— Προσέξτε, παιδιά!

Στὸ παράθυρο φάνηκεν ἕνα κεφαλάκι, ἕνα χνουδι